

Livsleda och livslust – när sommaren går mot höst

De svenska sommarpsalmerna dryper av livslust. Blomstertiden som kom »med lust och fågning stor» är visserligen på väg att vissna. Desto mer angeläget att följa med i psalm-poesins vindlingar som inför höstens småkyla bedjande sjunger »värm upp vårt sinnes köld. Giv kärlek åt det hjärta som ingen kärlek får» (Ps. 199:1, 4). Somligt är inte årstidsbundet. Oavsett om det är sommar eller vinter, höst eller vår så gäller att ge kärlek åt den som ingen kärlek får. För livslustens skull, den av Gud givna lusten till livet.

Men inte ska väl SPT skriva om livslust för det handlar ju varenda veckotidning om. Fast just därför måste det kanske skrivas om livslusten. Människor söker den intensivt, fyndar recept på festmat, restresor, trendskor och scannar av teveprogrammen för att hitta vad som roar, chockerar och fascinerar mest.

Kanske är strävan efter att förhöja livskänslan ett symtom på motsatsen – en livsleda som skuggar oss som en ny folksjukdom vilken vi söker bot mot. Kanske bottnar fotbollshuliganism och förortskravaller i livsleda. Kanske är det därför att man kämpar för att fördriva livsledan som alltfler blir shopaholics och spelberoende, självupptagna livsnjutare och såväl relations- som religionsvagabonder? För det hade inte skrivits så mycket om livslust om vi hade livslust och alla livslusttipsen hade varit onödiga om vi var berusade av livsglädje.

Inte är en av våra mest älskade sommarpsalmer muntrare, då vi sjunger att »allt kött är hö, och blomstren dö, och tiden allt fördriver ... Allt flyktar här, och snart förvissna gräsen» (Ps. 201:3,4). Bistra sanningar om människans slutförvaring som kompost i någon kyrkogårdssjord. Prognosen är inte särskilt god, helt enkelt. Tala om livsleda. Som kräver en livslustens Viagra.

Nu är livsleda av gammalt datum. Enligt Predikaren i Bibeln plågades kung Salomo av den. Han hade allt, upplevde allt, styrde allt. Både harem och skattkammare var välfyllda. Vad mer fanns att hoppas på? Livsviljan tycks inte öka därför att vi upplever och njuter mer. Ju mer uppkopplade vi är på nätet, ju fler kontakter vi upprätthåller, ju fler impulser vi faller för, desto mer tycks livet tömmas på livsglädje. Så mycket betyder någonting att till sist betyder ingenting någonting längre. Impulserna och intrycken är så många att vi förlorar förmågan att välja och värdera dem. Om livet inte är mer än vad livet är, då tangerar det meningslösheten. Kanske är det just det som vi ser eskalera i en alltmer polariserad värld?

Om vi nu fortsätter att muntra oss med sommarpsalmerna så visste Harry Martinsson att »en sommarpsalm jag sjunga må/i själens vinterdagar/och låta tungsint tanke gå/och mana sommarns hagar/att träda fram till sinnets stöd/i vinterns långa själanöd ... » (Ps. 202:2). Vinterns långa själanöd? Nog är det ett vackert sätt att beskriva livsledan, som riskerar att växa till en lavin av allt från uppgivenhet till hatmail, från rastlöshet till aggressiva utspel.

Boten som den kristna tron känner är uråldrig, vilket den judiske nobelpristagaren Isaac Bashevis Singer begrep i *Skuggor över Hudsonfloden*, där någon säger: »Jag har inte blivit troende. Långt därifrån. Men det är långtråkigt utan Gud. Tron är den enda kraften som gör att folk inte blir galna. Varför skulle det vara långtråkigare för oss än det var för min far? Han hade ingenting förutom sin familj och det chassidiska bönehuset. Han hade ingen teater, inga filmer, ingen radio, inga dagstidningar. Hans bibliotek bestod av några få heliga böcker ... Men jag hörde honom aldrig klaga över att han hade det långtråkigt.»

Har livet blivit tråkigare trots att mänskligheten, åtminstone den västerländska delen, roar sig mer än någonsin? Någonting tycks fattas henne. Eller snarare: Någon fattas henne. Den

sekulära människan som lever utan en gudsrelation har förlorat någonting – Någon – livsavgörande. Strävan efter att förneka Gud kan vara paradoxal, så som Dan Korn konstaterar om Herbert Tingsten, DN:s legendariske chefredaktör. Denne, som närmast bekände sig till ateismen, bad ändå intensivt i sin vanmakt då hustrun blev akut och livshotande sjuk. Korn sammanfattar: »Tingsten tillbringar en natt i bön och när morgonen kommer är febern försvunnen, men han vill trots det inte tro, eftersom han inte tror att han tror på guden han bett till. Han inser inte att han redan visat att han tror på guden han tror att han inte tror på ... » (Som om Gud fanns, 2019).

Att boten kan vara religionen tycks ändå många ana, även om mönstren har förändrats i hur alltför förhåller sig till den. Areopagen har kommit tillbaka. Man rör sig likt en nomad mellan olika kyrkor, andliga rörelser och religioner, man väljer sig en gud, en menings- skapande livshållning. Men det är som att gripa tag i en livlina som inte är förankrad någonstans. Eller i Någon.

Det krävs ett fäste. Att känna sitt livs ursprung och mål stärker livsglädjen i nuet. Själva livsviljan måste rotas djupare än i det egna jaget för att inte förtvina. Varifrån och varthän är eviga frågor som vi behöver svar på. Det förändrar på djupet att av hjärtat kunna sjunga: »ack, när så mycket skönt i varje åder/av skapelsen och livet sig förråder, / hur skön då måste själva källan vara, / den evigt klara!» (Ps. 305:5). Livsglädjen har en källa i Gud, i Guds skapade verk, i Guds försonande gärning i Kristus, i livets Ande.

Trons återkomst är avgörande. Guds närvaro i våra liv är livsglädjens källa. Sommarpsalmerna som både tar livets allvar på allvar och skimrar av mening och förtröstan, vittnar om detta. Så höljer sig inte Harry Martinsson för evigt i »vinterns långa själanöd», utan vänder till »att djupt i minnet skåda Gud/i evig sommarskrud». Och inte slutar det med att »blomstren dö, och tiden allt fördriver» utan med att »blott Herrens ord förbliver» med löftet om att »han, huld och vis, mig sist skall omplantera, där intet vissnar mera».

Många små ting ger livsglädje, om det så bara är att vi får ögonen på maskrosorna som spränger sig fram ur nylagd asfalt. Men det räcker inte. Det krävs även mening och sammanhang, att veta att »som liljan på sin äng, som fågeln högt i skyn, som stjärnan i sin rymd, så är jag till i dig ... vart än jag flyr så finns du där, du har mig mycket kär» (psalmbokstillägget 798:1,2).

Som kristna och som kyrka får vi med stolthet inse vilken skatt som anförtrotts oss. Men det är en skatt som inte får hållas inlåst i ett kassavalv utan ska delas ut till alla och envar. Och när det sker visar det sig att skatten växer, inte krymper. För om kallelsen, i vilken en människas självförverkligande ligger och som vitaliserar livslusten, sjunger vi: »Låt mig få tjäna dig allen, i trohet sann, i kärlek ren, / så vill jag mer ej önska» (Ps. 200:8)